

VIRGIL MUNTEANU

Un pachet de Gauloise bleu

Am avut un prieten apropiat. Pictor. Prietenul meu era talentat, trecea drept unul dintre cei mai înzestrați ai generației sale și, deși tânăr, își câștigase încă din primii ani o adevărată faimă printre confrăți. Muncea enorm, făcea în primul rând scenografii, dar și pictură de șevalet, sculpta în lemn și modela ulcioare. După cea dintâi expoziție personală a câpătat un atelier mare; și acolo, în atelierul lui plin de rogojini frumos lucrate, de machete, de scoarțe, de icoane pe sticlă, de căni și oale, între șevalet și o roată de olar, într-un fotoliu de răchită, am petrecut nenumărate seri, sorbind, din cești de lut, cafea pregătită de el pe o spirtieră, și turci, adus din satul lui de munte.

Acolo, în atelierul cu ferestre mari cât să cuprindă laolaltă parcul Herăstrău și cerul, plâsmuiam vise; acolo, în harababura aceea de farmec rar, îi vorbeam despre cărți; iar el, niciodată ostentiv, mă asculta, în vreme ce degetele subțiri și lungi frământau lutul sau plimbau pe hirtia aspră tunul cu grafit. Îmi plăcea mai ales cum desenează, avea linia sigură ca în schițele lui Matisse — de care încă nu se putea desprinde — și din puține trăsături de cărbune alcătuija admirabile portrete, pe care le stivuia pe unde se nimea. Il ascultam vorbindu-mi despre pictori, explicându-mi pinzele lor, purtându-mă cu el prin curente, școli și stiluri, cu o erudiție pedantă aproape, și știam că mai totdeauna, de oriunde ar fi plecat, se o-

prea la Muzeul de la Jeu de Paume.

Într-o zi, m-a căutat să-mi spună că a primit o bursă și că pleacă pentru o lună la Paris. — Ce să-ți aduc?... m-a întrebat. Sena? Șapte himere de pe Notre-Dame? Turla bisericii Saint-Sulpice incendiată de soare? Un clochard? La Coupole, cu poezi tu tot? Sau cînteccele vechi din Caveau-des-Oubliettes? (Va să zică, așa arată un om fericit, îmi ziceam.)

— Adu-mi un pachet de Gauloise bleu!

A ris și a plecat.

Multă vreme nu mi-a venit să cred că nu se mai întoarce. N-am înțeles niciodată de ce luase o hotărâre atât de violent contrară firii lui. Pe urmă, l-am uitat.

Au trecut cîțiva ani, eram pentru o vreme la Paris, îl

descopeream altfel decât mi-l închipuisem. În ultima zi a șederii mele am urcat La Butte. Acolo trebuia să găsească locul unde se întâlneau pictorii, La Place du Tertre, și l-am găsit ușor, știam drumul, acolo în piața aceea gălăgioasă și pestriță mi-am căutat un loc la o masă de unde se putea vedea orașul tot, pină departe, și-mi sorbeam paharul cu vin roșu, năpădit de un fel de vrajă și de o bucurie plină, cînd, lingă mine, s-a oprit prietenul meu, fostul meu prieten. Purta niște haine ciudate, avea sub braț un teanc de cartoane și în mîna tunul cu grafit, pe care-l cunoșteam atât de bine.

— Pot să stau? m-a întrebat, fără să-mi întindă mîna, ca și cum ne-am fi văzut abia ieri, și pentru o clipă i-am fost recunoscător. Patronul nu ne dă voie să ne așezăm la mesele libere, a continuat. Și-a pregătit cartoanele și a început să schițeze rapid, cu linia aceea sigură pe care mi-o aminteam atât de bine. Vorbea egal, într-un fel impersonal. Îți place aici? Să știi că nimic nu-i adevărat, totul e un spectacol pentru turiștii naivi care caută boema. Totul e decor, născocire bine regizată, pină și noi nu sîntem altceva decât interpreți ai unor eroi care-am fi vrut să fim!

Se întrerupese, pentru a zîmbi unei perechi care-i privea schițele peste umăr: — Vă plac? Le puteți avea pentru cinci franci bucată! (Va să zică, așa arată un om sfîrșit, îmi ziceam.)

— Totul e fals, în afară de vin și de foamea noastră cea de toate zilele!

Mi-a întins o schiță: era cupola albă de la Sacré-Coeur înălțindu-se peste Montmartre, tremurătoare în aburul dimineții. M-a privit pieziș și scurt, cu un ochi rece, ca de departe...

— Ia-o! Ție nu-ți iau bani, mă mulțumesc cu un pachet de Gauloise bleu.